

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobců: **a) G. M., b) nezl. H. K.,** žalobce b) zastoupen žalobkyní a) jako zákonnou zástupkyní, právně zastoupeni Mgr. Radimem Strnadem, advokátem, se sídlem Příkop 8, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 3. 2008, č. j. 28 Az 72/2007 – 36,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Odměna advokáta Mgr. Radima Strnada **se určuje** částkou 4800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 21. 3. 2008, č. j. 28 Az 72/2007 - 36, zamítl žalobu proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 15. 10. 2007, č. j. OAM-1376/VL-10-K01-2006, kterým nebyla žalobcům (dále jen „stěžovatelé“) udělena mezinárodní ochrana podle §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozsudku krajský soud shrnul skutečnosti, pro které stěžovatelé opustili Arménii (problémy s místním poslancem, jeho snaha získat stáda rodiny stěžovatelů a jejich majetek, fyzické napadání manžela stěžovatelky a), slovní útoky na stěžovatelku a), posléze také útok fyzický, k tomu problémy celé rodiny, a zejména dětí, s jezidskou národností). Za popsané situace nemohla

rodina klidně žít. Zemi původu nejprve opustil manžel stěžovatelky a) a dvě nezletilé děti, s časovým odstupem stěžovatelka a) a stěžovatel b). Krajský soud v odůvodnění rozsudku tyto skutečnosti posoudil tak, že manžel stěžovatelky a), a potažmo ani stěžovatelka a), nevyvinuli dostatečnou iniciativu na obranu svých práv. Ze zpráv o zemi původu vyplývá, že možnosti domáhat se ochrany nejsou vždy zcela přímé a jednoduché, nicméně fakticky jsou zákonem zaručeny (Informace MZV ČR č. j. 103008/2007-LP ze dne 26. 1. 2007, Výroční zpráva International Helsinki Federation for Human Rights z května 2006). Stěžovatelka a) sama tvrdila, že svoji žádost odvozuje od důvodů uvedených jejím manželem. Pokud ministerstvo vyhodnotilo důvody odchodu jejího manžela jako důvody azylově irelevantní, pak výsledek posouzení žádosti stěžovatelků nemohl být odlišný. Krajský soud dále označil za zásadní skutečnost, že Jezidové nejsou terčem cílených represí ze strany státu, jejich problémy převážně souvisejí se špatnými sociálními a ekonomickými podmínkami. Pokud existují v Arménii oblasti, kde by měla rodina stěžovatelů možnost soužití s osobami stejné národnosti, tudíž by se výrazně eliminovaly tvrzené problémy, pak nelze na volbu odchodu ze země původu a žádost o ochranu cizího státu pohlížet jako jediné a nevyhnutelné řešení. Např. v oblasti Aragats se nachází 21 výlučně jezidských vesnic, na středních školách tam vyučují jezidský jazyk a kulturu. Krajský soud rovněž posoudil reálnost, rozumnost a smysluplnost tohoto řešení a uvedl, že tato volba, byť by s sebou nesla změnu domova, by jistě zasáhla rodinu podstatně méně zásadním způsobem než uskutečněný odchod a s tím spojené neznámé prostředí, cizí lidé, odlišná řeč, kultura apod. Krajský soud proto dospěl k závěru, že v projednávané věci nejsou naplněny taxativně vymezené důvody pro udělení mezinárodní ochrany obsažené v § 12 zákona o azylu.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka a) jménem svým a jménem svého nezletilého syna v zákonné lhůtě kasační stížnost. V kasační stížnosti namítala, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku existence důvodů pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatelka a) a její rodina byla pronásledován veřejnou osobou poslance arménského parlamentu. Poslanec sice sledoval své soukromé ekonomické zájmy, ale zneužíval k jejich dosažení vlivu nabytého svým úřadem. Chtěl především zlikvidovat podnikání manžela stěžovatelky a), který byl v dané oblasti jeho konkurentem, a odkoupit jeho stádo pod tržní cenou. Stěžovatelka a) vyjádřila nesouhlas s názorem ministerstva a krajského soudu, že mohla své problémy vyřešit přestěhováním do jiné části státu. Vzhledem k faktické moci poslance, kterou vykonává v celém jednom regionu, se obávala, že jeho vliv by mohl dosáhnou až do místa jejího nového bydliště. Stěžovatelka a) dále namítala, že pokud se nepokusila o stejný způsob obrany u některého státního orgánu stejně jako její manžel, je to pochopitelné, neboť výsledek snažení jejího manžela byl nulový a správní orgán mu odmítl poskytnout pomoc. V takové situaci je nelogické její nečinnost posuzovat jako nevyužití všech dostupných prostředků k ochraně jejích práv a oprávněných zájmů. Podle stěžovatelky a) v Arménii sice prostředky na ochranu práv formálně existují, ovšem v praxi nefungují. Její manžel se opakovaně domáhal pomoci u místního policejního orgánu, ale policisté mu neumožnili vstup na své pracoviště a byli mu ochotni poskytnout pouze ústní slib, že mu pomohou. Podruhé mu dokonce sdělili, že v této věci neučiní vůbec nic. Podle stěžovatelky a) je toto chování důkazem vlivu dotyčného poslance. Rozhodnutí ministerstva je podle stěžovatelky a) nepřezkoumatelné, neboť ministerstvo sice zkoumalo obecnou situaci ohledně domáhání se práv u státních orgánů, jeho závěry však jsou nejednoznačné. Ministerstvo ve svém

odůvodnění uvedlo že si je vědomo jak obtížné je domoci se práva v Arménii, a to vzhledem k velké korupci, čímž popírá faktickou účinnost institutů na ochranu práv a oprávněných zájmů, a na str. 6 odůvodnění již říká, že nelze mluvit o pronásledování tam, kde státní orgány takové jevy cíleně potírají a čelí jim. Ohledně nesplnění podmínek pro udělení azylu stěžovateli b) nebyly podle stěžovatelky a) posouzeny specifické okolnosti, že se stěžovatelka a) bála o život svého dítěte, neboť poslanec a jeho lidé své praktiky stupňovali. Důvodně se tak obávala, že se její děti mohou stát terčem pronásledování ze strany zmíněného poslance. Navíc projednání její žádosti bez ohledu na žádost jejího manžela a dalších dětí je zásadním pochybením, které má za následek porušení § 3 zákona č. 500/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Stěžovatelka a) závěrem uvedla, že ministerstvo řádně neodůvodnilo, zda nejsou v jejím případě dány podmínky uvedené v § 14 zákona o azylu. Z uvedených důvodů navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle ustanovení § 107 s. ř. s.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její oprávněnost, neboť jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti odkázalo na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatelka a) učinila během správního řízení, a na vydané rozhodnutí. K námitkám uvedeným v kasační stížnosti ministerstvo uvedlo, že stěžovatelka a) se s žádostí o pomoc na policii neobrátila, pouze k tomu uvedla, že výhružek policií se útočníci nebáli, proto se rozhodla od stížností upustit. Podle ministerstva stěžovatelka a) nevyužila všechny zákonem dané prostředky na obranu sebe a své rodiny prostřednictvím orgánů státu. Z výše uvedených důvodů ministerstvo navrhlo zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. v rozsahu a z důvodů, které uplatnili stěžovatelé v kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přijatelností kasační stížnosti. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno po nabytí účinnosti zákona č. 350/2005 Sb. (tj. po 13. 10. 2005), Nejvyšší správní soud se proto ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů, a zda je tedy přijatelná. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu podrobně zabýval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, případně ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57 (první z uvedených publikováno pod č. 933/2006 Sb. NSS, obě dostupná též na www.nssoud.cz), v nichž dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat mimo jiné tehdy, pokud se dotýká právních otázek, které dosud nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. Přesahem vlastních zájmů stěžovatele, který ve věcech mezinárodní ochrany je jedině důvodem pro meritorní projednání kasační stížnosti, je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je, kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce, pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určité právní otázce. Kasační stížnost byla shledána v daném

případě přijatelnou, neboť byl shledán dopad řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu při výkladu pojmu pronásledování z azylově relevantních důvodů.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval přípustností kasační stížnosti. Pokud stěžovatelka a) rozšířila důvody kasační stížnosti nad rámec žalobních bodů, tzn. tvrdila, že ministerstvo řádně neodůvodnilo, zda nejsou v jejím případě dány podmínky uvedené v § 14 zákona o azylu a že byla její žádost projednána bez ohledu na žádost jejího manžela a dětí, jedná se o stížní důvody nepřípustné podle § 104 odst. 4 s. ř. s., protože je neuplatnila v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohla (srov. zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 1 Azs 34/2004 - 49, publikovaný pod č. 419/2004 Sb. NSS a dále usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2004, č. j. 1 Azs 9/2003 - 33).

Věcně se Nejvyšší správní soud zabýval stížní námitkou stěžovatelů, že krajský soud nesprávně právně posoudil otázku existence důvodů pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 zákona o azylu, když se nevypořádal s důvody pro udělení azylu podle písm. b) citovaného ustanovení.

Podle § 12 písm. b) zákona o azylu se cizinci udělí azyl, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Podle § 2 odst. 7 zákona o azylu se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna státními orgány, stranami nebo organizacemi ovládajícími stát nebo podstatnou část jeho území ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství. Za pronásledování se považuje i jednání soukromých osob podle věty první, pokud lze prokázat, že stát, strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Stěžovatelka a) tvrdila, že její rodina byla pronásledována veřejnou osobou poslance arménského parlamentu, protože chtěl zlikvidovat jejího manžela, který byl jeho konkurentem. Tento důvod však podle Nejvyššího správního soudu nelze podřadit pod důvody uvedené v zákoně o azylu. V posuzovaném případě nelze vyloučit, že poslanec stěžovatelce a) a její rodině působil problémy částečně i z důvodu jeho národnosti, avšak stěžovatelka a) v kasační stížnosti v tomto směru vůbec neargumentovala. Nejvyšší správní soud, aniž by zlehčoval uváděné útrapy stěžovatelky a) a její rodiny, neshledal při zohlednění charakteru, četnosti a dalších okolností popisované jednání poslance či jeho lidí natolik intenzivním, že by se mohlo jednat o pronásledování. Významnou je v daném případě i ta okolnost, že cílem poslance bylo především získat stádo manžela stěžovatelky a) pod tržní cenou, nikoliv snaha o ohrožení jejího života. Nejvyšší správní soud již judikoval, že újma hrozící žadateli o azyl v důsledku opatření působících psychický nátlak jistě nemusí být obdobně závažná jako újmy spočívající v ohrožení života nebo svobody, musí však být s nimi aspoň typově srovnatelná. Nepostačí tedy, půjde-li o pouhou sérii

ústrků, byť v jednotlivých případech i vcelku intenzivních, pokud tyto ústrky ve svém celku nedosáhnou takové intenzity a systematičnosti, že u dotčené osoby ve zcela zásadní míře snižují kvalitu prožívání a berou životní perspektivu a že v ní vyvolávají silný pocit celkové bezvýchodnosti a beznadějnosti její situace. Navíc intenzita uvedených ústrků musí být „objektivní“ v tom smyslu, že by jimi byly výše uvedené negativní životní pocity působeny zpravidla i u jiných jedinců nacházejících se v zemi původu žadatele o azyl v obdobné situaci (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 52, publikovaný pod č. 1066/2007 Sb. NSS).

Stěžovatelka a) dále namítala, že ohledně nesplnění podmínek pro udělení azylu jejím dětem nebyly posouzeny specifické okolnosti, konkrétně, že se důvodně obávala, že se mohou stát terčem pronásledování ze strany uvedeného poslance. Podle názoru Nejvyššího správního soudu se však krajský soud v napadeném rozsudku zabýval jak námitkou týkající se pronásledování z národnostních důvodů, tak ostatními námitkami ve vztahu k celé rodině stěžovatelky a). Nejvyšší správní soud proto shrnuje, že problémy manžele stěžovatelky a) s místním poslancem ani v kombinaci s problémy jejich dětí ve škole kvůli jejich národnosti, nelze z hlediska intenzity těchto ústrků, které stěžovatelka a) a její rodina vytrpěly, považovat za pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 7 zákona o azylu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2006, č. j. 4 Azs 103/2005 - 62, www.nssoud.cz). Navíc nelze dovozovat, že by tyto problémy stěžovatelů měly být považovány za součást státní politiky v zemi původu, tj. že by šlo o jevy buď přímo orgány veřejné moci vyvolané, podporované či záměrně a vědomě trpěné a nedostatečně potlačované. Stěžovatelka a) v kasační stížnosti namítala, že v Arménii sice prostředky na ochranu práv formálně existují, ovšem v praxi nefungují, když její manžel se opakovaně domáhal pomoci u místního policejního orgánu, ale bylo mu dokonce sděleno, že policie v této věci neučiní vůbec nic. Nejvyšší správní soud s poukazem na výše uvedené připomíná, že právě takové situace jsou důvodem pro to, aby se postupem nebo nečinností policie dotčená či poškozená osoba obrátila na nadřízený orgán. Manžel stěžovatelky a) tak ovšem neučinil, a proto nelze konstatovat, že stěžovatelka a), popřípadě její rodina, využila všech dostupných prostředků ochrany. Jak uvedl i krajský soud, ze zpráv o zemi původu vyplývá, že možnosti domáhat se ochrany nejsou vždy zcela přímé a jednoduché, nicméně jsou zákonem zaručeny a fakticky uskutečnitelné. Po stěžovatelce a) bylo spravedlivé požadovat, aby se jich pokusila využít podstatně aktivněji, než jak to učinila.

Krajský soud k námitkám týkajícím se pronásledování z národnostních důvodů, označil za zásadní skutečnost, že Jezidové nejsou terčem cílených represí ze strany státu, jejich problémy převážně souvisejí se špatnými sociálními a ekonomickými podmínkami. Stěžovatelka a) v kasační stížnosti namítala, že vzhledem k faktické moci poslance, kterou vykonává v celém jednom regionu, nelze vyloučit, že jeho vliv by mohl dosáhnout až do místa jejich nového bydliště. Namítala-li stěžovatelka v kasační stížnosti, že vzhledem k faktické moci poslance v celém jednom regionu, nelze vyloučit, že jeho vliv by mohl dosáhnout až do místa jejich nového bydliště, nepovažuje Nejvyšší správní soud tuto obavu za důvodnou. Z toho, co stěžovatelka a) uvedla, je patrné, že poslanec se o jejího manžela zajímal z hlediska jeho podnikání, tedy z hlediska toho, že byl v dané oblasti jeho konkurentem. Není tak pravděpodobné, že by po přesídlení rodiny stěžovatelky a) měl důvod jim i nadále ztrpčovat život.

Konečně stěžovatelka a) namítala nepřezkoumatelnost rozhodnutí ministerstva, kterou spatřovala v tom, že jeho závěry nejsou jednoznačné. Ministerstvo uvedlo, že si je vědomo, jak obtížné je domoci se práva v Arménii, a to vzhledem k velké korupci, avšak dále konstatovalo, že nelze mluvit o pronásledování tam, kde státní orgány takové jevy cíleně potírají a čelí jim. Podle Nejvyššího správního soudu však toto rozhodnutí není nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost, neboť stěžovatelka a) vytrhla části textu odůvodnění z kontextu. Ministerstvo sice v rozhodnutí uvedlo, že je vědomo, jak obtížné je domoci se práva v Arménii, a to vzhledem k velké korupci, ale v další větě navázalo tím, že ze shromážděných informací vyplývá, že i přes rozsáhlou korupci je snahou vládních institucí alespoň nějaká reformní opatření podniknout a celkový stav v činnosti státních orgánů zlepšit. Na str. 6 pak dodalo, že potírají-li cíleně orgány státní moci takové jevy a čelí jim, nelze mluvit o pronásledování ani tam, kde možnosti státních orgánů nejsou dostatečné a taková opatření nemají trvalý a stoprocentní efekt. Z výše uvedeného vyplývá, že napadené správní rozhodnutí netrpí nejednoznačností, a je tudíž přezkoumatelné.

Nejvyšší správní soud proto z důvodů výše uvedených kasační stížnost podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

O návrhu, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s. Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, protože kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek přímo ze zákona (§ 32 odst. 5 zákona o azylu).

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelé v řízení úspěch neměli, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení, a ministerstvu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Stěžovatelům byl pro řízení o kasační stížnosti soudem ustanoven zástupcem advokát a podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Podle § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů, by advokátovi náležela odměna za dva úkony právní služby (převzetí a příprava věci, doplnění kasační stížnosti) v částce 6720 Kč [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s odst. 3 citovaného ustanovení se zvýšením podle § 12 odst. 4 citované vyhlášky] a náhrada hotových výdajů v částce 1200 Kč (§ 13 odst. 3 citované vyhlášky), celkem 7920 Kč. Advokát však ve svém podání z 15. 8. 2008 výslovně uvedl, že za zastupování dvou stěžovatelů požaduje částku 4200 Kč na odměně a 600 Kč na náhradě hotových výdajů, celkem tedy 4800 Kč. O obsahu projevu vůle advokáta nemůže být pochyb, a proto mu Nejvyšší správní soud přiznal pouze tuto požadovanou částku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. srpna 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně
senátu